

Bij de les (4)

Tekst Bart de Coo, foto's Remco Schoonderwoert

Minder dan twintig jaar geleden konden met name de wat oudere imkers zéér geheimzinnig doen over hun bedrijfsmethodes, vondsten en handigheidjes. Ook in oudere imkersboeken lees je daar wel eens over, over dat waas van geheimzinnigheid waarin imkers zich nog niet zo heel lang geleden graag hulden. Op de verenigingsavonden hield men onderling graag de schijn op en er viel aan vakmanschap enige status te ontlenen. Deze ouwe bazen, zonder uitzondering mannen, gaven hun wenken en leerstellingen met enige zelfgenoegzaamheid prijs, maar op een manier waarop ze lastige vragen op afstand hielden. Nu we in het digitale tijdperk leven en alles met een klik en een schuif bereikbaar is geworden, zijn de imperiumpjes verkruid en reputatietjes op de tocht gezet.

Imkers zijn tegenwoordig beter geïnformeerd dan ooit. Het internet staat vol met handige instructievideo's en behoorlijk opgeschreven wenken. Ook in allerlei kwesties kan de net-surfende imker op basis van weloverwogen meningen en inzichten een eigen afweging maken. We hebben waarschijnlijk allemaal al vele keren ideeën opgedaan en interessante weetjes opgeduikeld, allemaal dankzij de elektronische snelweg.

Beeldscherm

Zou je ook kunnen leren imkeren zonder een leraar in lijve, dus enkel en alleen door informatie en beeldmateriaal te raadplegen via een beeldscherm, al dan niet ondersteund door 'zoomcalls' en 'whatsappgroepen' en dergelijke? Sommige beginners proberen het en sommige gevorderden werken er graag aan mee. Het fenomeen neemt inmiddels enige omvang aan. Dat roept wel vragen op. Is het internet niet meer iets voor imkers die reeds de eerste stappen gezet

hebben? Die zich iets kunnen voorstellen bij wat er in een video gedemonstreerd, in een blog uitgelegd wordt?

Voor een leraar is een digitale les, al dan niet rechtsreeks uitgezonden, een rare ervaring. Je zit een monoloog te houden in een stille omgeving. Er is nog geen zucht van een cursist te horen of een blik te peilen. Het is dodelijk vermoeiend. Het begrip van de cursist controleren is onbegonnen werk, waardoor bijsturen en aanpassen zeer slecht uitvoerbaar worden. Als je iemand iets uitlegt en vooral iets praktisch uitlegt, dan moet de docent kunnen zien hoe dat aankomt. Meestal is het aan iemands gezicht af te lezen namelijk, of die het al dan niet bijhoudt. Misschien heb ik eerder verteld over de cursist die eindelijk, na eindeloos turen, die verwenste eitjes op de bodem van de cel ziet liggen; moet je die blik zien opklaren! Video's kun je misschien stilzetten en terugspoelen, maar een cursist kan geen vragen stellen of op een controlevraag een antwoord krijgen in de vorm van een andere formulering. Dat kan misschien via een dialoogvenstertje of via het welbekende 'handje', maar wat een gedoe.

Dwaalspoor

Een beginnende imker die het vak van een beeldscherm probeert te leren, staat niet onder toezicht. Dat is niet alleen uit het oogpunt van de veiligheid onverstandig - denk aan een cursist die onwel wordt na een steek en denk aan de chemicaliën waarmee de mijten zo nu en dan bestreden worden - maar ook uit didactisch oogpunt. Cursisten mogen niet te lang een dwaalspoor volgen. Dat demotiveert en verkeerd aangeleerde zaken laten zich slecht herstellen. Nogmaals, het beeldscherm kan vredig bestaan naast de leraar, maar vervang de laatste niet door de eerste. Bij aanvang van mijn praktijklessen laat ik de cursisten graag allerlei dingen zien waarover ik op dat moment toevallig de beschikking heb. Dat verschilt uiteraard per jaar en per moment. Ik zie bijvoorbeeld het begin van een wespennestje aan de golfplaten van de stal hangen, formaatje ping-pongbal, waarover ik net gelezen heb dat dit het lot is van de meeste wespennesten, die dus meestal niet tot ontwikkeling komen. Onthouden! Dat moet ik laten zien! Of ik heb

Groepsdynamiek: samen geconcentreerd

Ruiken, kijken en ervaren tijdens de les

een darrenbroedig volk met van die typische maanland-schap-raten; zitten er meerdere eitjes in één cel of slechts eentje per cel? Dus zijn werksters aan de leg of is de bruidsvlucht mislukt? Laten zien! O ja, die kast had een nazwerm waarna het achtergebleven volk stopte met bouwen en speeldopjes begon aan te zetten. Ik heb er een raampje eitjes in gehangen, gemerkt met een punaise. Dat moeten de cursisten zien! Alles waarvan ik ook maar een beetje denk dat het educatief is, breng ik onder de aandacht. Je demonstreert als het ware de enorme grilligheid van het imkersvak, met al het improvisatievermogen dat daarbij komt kijken. Het vermogen tot improviseren is overigens een gevolg van kennis en geen los aan te leren 'vaardigheid', zoals sommigen denken. Het is op een beeldscherm allemaal erg lastig te realiseren.

Gepassioneerd verhaal

Een les is niet alleen een zinnelijk, maar ook een sociaal gebeuren. Zet een groep cursisten bij elkaar en er ontstaat meestal een plezierige groepsdynamiek. Mensen sporen elkaar aan om aandachtig te zijn en zo bij te dragen aan die aangename bezwering van het moment als je gepassioneerd je verhaal vertelt. De cursisten dwingen ook je tempo af: we volgen elkaars ritme om zo te zeggen. We zijn samen geconcentreerd; ordeverstoringen zijn niet sociaal en het gemeenschappelijke voorkomt ze dan ook. Mensen zien en horen dingen en ze lezen van alles, horen van alles van anderen en stellen daar vragen over, willen hun kennis

toetsen, wat andere cursisten op ideeën brengt. Er ontstaan aangename gesprekken, nieuwsgierigheid wordt gestimuleerd.

Op allerlei manieren stimuleert de groep zo het individu. Je creëert een aangename prestatiedruk, een lichte concurrentiestrijd, een gezonde competitie. Zo meen ik te merken dat de ene cursist die al volken heeft en daardoor vragen stelt die het beginnersniveau nét ontstijgen, precies de juiste dosis afgunst veroorzaakt, die de achterblijvers oppoekt tot net wat meer aandacht en inzet. De groepsdynamiek brengt met zich mee dat je jezelf voortdurend vergelijkt met een ander. Daardoor weet je beter hoe je het doet, hoe de vlag erbij hangt, in welke mate je progressie boekt, en o ja, lessen verzuimen wordt veel minder aantrekkelijk.

Zenuwen

Internet raadplegen is meer iets voor mensen die al iets weten en kunnen. Wie geen of weinig voorkennis heeft, krijgt het zeer zwaar en werkt ook de ervaren imker licht op de zenuwen, die bij de zoveelste vraag naar de bekende weg denkt, ga jij eens een cursus volgen! Een beginner heeft de aanwezigheid nodig van een bekwame leraar, en van medecursisten. Bijenvolken gedragen zich ook ieder jaar net even anders. Dat vang je niet in een video. Met een video ondersteun je vooral de theorie en niet de praktijk. Daar is volstrekt niets mis mee, maar laten we niet streven naar een vervanging van de leraar door een beeldscherm. ●